

BOOK REVIEW / PRIKAZ KNJIGE**EKOLOŠKI RIZIK**

Ukupan prostor u kome čovek živi, a koji je okarakterisan prirodnim i radom stvorenih vrednosti, je danas izložen degradaciji. Degradacija životne sredine je uglavnom nastala, posredno i/ili neposredno, iz želje čoveka za bržim industrijskim razvojem i sticanjem što većeg profita. Često degradacija životne sredine je bila i jeste rezultat nekontrolisanih opasnosti, hazarda, koji se u nauci definišu kao fizički događaji, procesi ili fenomeni koji mogu da izazovu štetu. Stepennastale štete na nivo biosfere i/ili antroposfere, pri hazardu, se posmatra kroz mehanizme odbrane, adaptacije ili regeneracije (vraćanje u prethodno stanje, pre degradacije). Ovi mehanizmi su u funkciji inteziteta, vremena i učestalosti hazarda tako da poznavanje pre svega osnovnih ali i specifičnih karakteristika hazarda omogućava razumevanje rizika koji se javlja kao rezultat njegovog negativnog dejstva na životnu sredinu, to jest na formiranje ekološkog rizika.

U dvadesetom veku, izučavanje ekološkog rizika dobija primat u odnosu na druge rizike. S toga dolazi do razvoja nove naučne discipline, u okviru zaštite životne sredine, ekološki rizik.

Predmet izučavanja ekološkog rizika je usmeren na utvrđivanju uzročno-posledičnog dejstva stresora kao elementa hazarda na pojavu neželjenih ekoloških efekata. To je kompleksni proces koji obuhvata sve faktore koji uslovljavaju pojave i stanja koji ugrožavaju životnu sredinu bez obzira da li su rezultat prirodnih ili antropogenih procesa. Takođe u okviru predmeta ekološki rizik izučava se i interakcija čoveka sa okruženjem koja u sebi sadrži razmenu materije i energije, ali i procese odbrane i zaštite, adaptacije i tolerancije koji se projektuje u vezama uzajamnosti. Ove veze nisu veze prostog reciprociteta, već kompleksni procesi međudelovanja čovek-okruženje.

U savremenom društvu, sa evidentnim hemijskim zagađenjem životne sredine, infektivnih bolesti je sve manje, dok bolesti respiratornog, kardiovaskularnog, imunološkog i endokrinog sistema kao i maligne bolesti dobijaju na značaju i učestalosti sa novim karakteristikama u patologiji.

Prilagođavanje novim uslovima zagađenja životne sredine u osnovi ne postoji, već se radi o toleranciji koja je limitirana i kvalitativno i kvantitativno i vremenski. Iscrpljivanjem mehanizama adaptacije, probijanjem praga tolerancije i kapaciteta zaštitnih i odbrambenih mehanizama, dolazi do patofizioloških reakcija koje se u većoj ili manjoj meri ispoljavaju kroz različite vidove patoloških stanja, odnosno bolesti moderne civilizacije, koje se često definišu kao bolesti okruženja.

Cilj ovog udžbenika je da upozna studente sa tehnikama koje se primenjuju u cilju prepoznavanja i predikcije fizičko-hemijskih opasnosti u životnoj sredini i upozna sa načinima koji se primenjuju pri karakterizaciji ekološkog rizika i hazarda. Udžbenik je tako koncipiran da omogućava studentima da se upoznaju sa uzročno posledičnim pojavama koje dovode do rizika u životnoj sredini što je nužni uslov uspešnog sprovođenja procesa upravljanja ekološkim rizikom. U skladu sa akreditovanim studijskim programom osnovnih akademskih studija, Fakulteta zaštite na radu u Nišu, predmet Ekološki rizik se izučava kroz sledeće tematske celine: Definicija rizika, Rizik i rizični događaj, Klasifikacija rizika; Procena ekološkog rizika; Procena tehnogenog rizika i rizika po životnu sredinu; Procena rizika po zdravlje ljudi; Specifični oblici ekološkog rizika nastali dejstvom prirodnih izvora opasnosti i Globalni ekološki rizici nastali dejstvom antropogenih izvora opasnosti.

Ovako koncipiran udžbenik, može se koristiti kao osnovni ili kao pomoćni udžbenik koji je pogodan za izučavanje predmeta Ekološki rizik na osnovnim akademskim sudijama, ali i na višim nivoima studija.